

Náměstí se svými rozměry 139×193 metrů bylo v době svého založení největším gotickým náměstím v Čechách (pro porovnání, budějovické má plochu 133×133 metrů). Až do začátku 20. století si zachovalo svoji historickou tvář – stály na něm ještě gotické a renesanční domy, většinou renesančně a barokně upravené. Pak ale začala jeho proměna – měšťané, většinou bohatí právníci, začali historické domy bourat, neboť nenabízely ani pohodlí, ani velké zisky, a na jejich místě stavět velké činžovní domy. Náměstí tak dostalo tvář, která se s několika výjimkami zachovala dodnes.

První písemná zmínka o dlažbě pochází z roku 1462, s dlaždením valounky se však započalo už ve 14. století. V roce 1566 postavil Giovanni de Statia v severovýchodním koutu náměstí renesanční kamennou kašnu. Jednoduché kašny ale na něm stávaly již dříve – první vznikla s renesanční vodárnou. Empírové kašny postavené po roce 1800 byly zbořeny v roce 1890. V roce 1592 byla otevřena v prostoru mezi chrámem a radnicí budova městské školy. V poslední čtvrtině 18. století zde ještě krátce sídlilo nově založené gymnázium a po něm vojenský vychovatelství ústav, budova však chátrala a byla zbořena roku 1829, když neuspěl pokus purkmistra Kopeckého přeměnit ji na divadlo.

Kolem kostela se původně rozkládal hřbitov, který byl zrušen v roce 1784. Postupně byly odstraněny i další stavby, které obklopovaly kostel sv. Bartoloměje: vojenská strážnice, krámy

a budova městské apatyky, tzv. varhanictví. Náměstí bylo srdcem města – odehrávaly se tu církevní i světské slavnosti, procházely tudy hlavní cesty z Prahy do Německa, konaly se tu trhy, v průběhu 20. století se stalo jevištěm mnoha demonstrací, přehlídek, oslav a dalších politických událostí. V roce 1929 bylo vyasfaltováno a přetato komunikací, která spojovala ústí Riegrovou a Dřevěnou ulice; u sv. Bartoloměje jeden čas stavěly autobusy. V roce 2007 bylo náměstí vydlážděno italským porfyrem a komunikace mezi Riegrovou a Dřevěnou ulicí byla zrušena.

Katedrála svatého Bartoloměje

Katedrála, která je dnes národní kulturní památkou, se začala stavět jako farní kostel před polovinou 14. století. Nejstarší částí chrámu je presbytář, jehož počátky spadají do čtyřicátých let 14. století. Kolem roku 1480 bylo dokončeno zaklenutí trojlodí a dostavěna věž. Výsledná budova má úctyhodné rozměry – je dlouhá 57,4 metru a široká 26 metrů. Ještě v době před husitskými válkami byl kostel překryt monumentální stanovou střechou, vrcholící věží. Po požáru v roce 1525 došlo ke změně zastřešení, když tzv. Černá věž již nebyla obnovena a byl vztyčen krov, který se zachoval dodnes. Upravena byla i věž. V období renesance byly přestavěny štíty sedlové střechy a doplněny střešními vikýři. Z roku 1538 pochází první zpráva o Šternberské

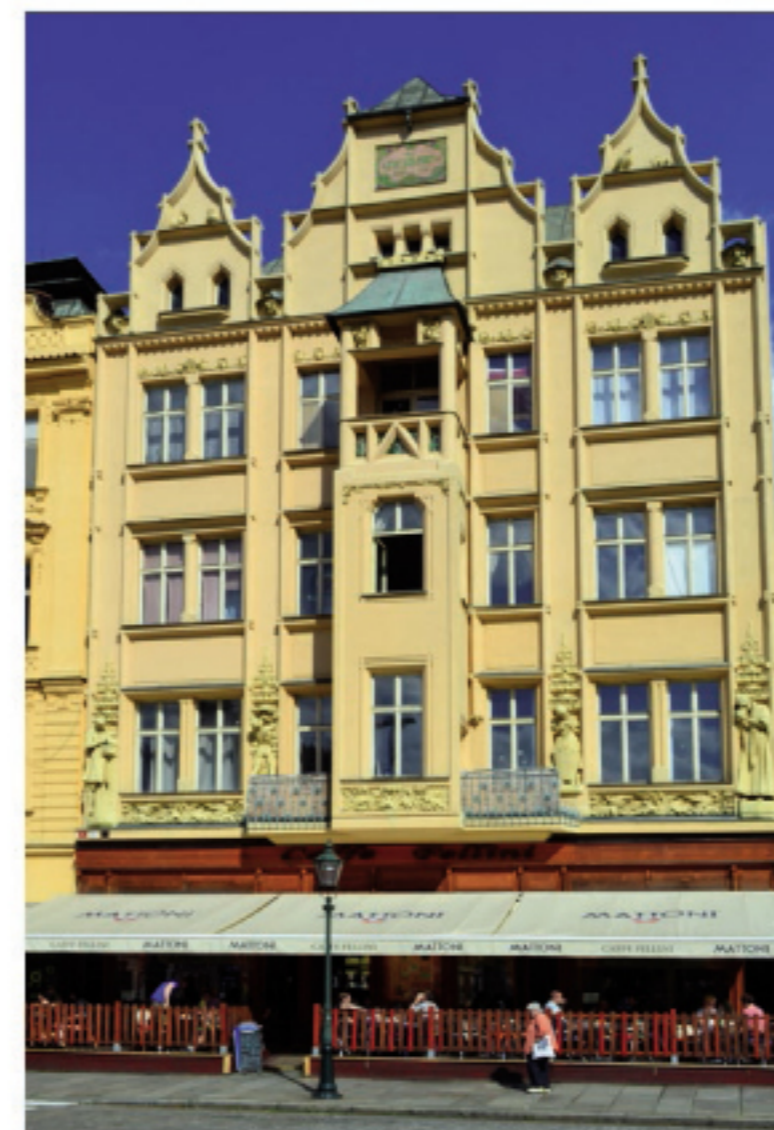
Č. 6, č. p. 93

Na starších plánech i ve studii Fridolína Macháčka k dějinám Plzně a Plzeňska má tento dům ještě č. p. 94. Po velké přestavbě ale splynul se sousedním domem v Pražské ulici, který měl č. p. 93 a novostavba dostala jeho číslo. Dům je dnes rozložitá třípatrová nárožní budova, opatřená novobarokní fasádou, členěnou pilastry s ionskými hlavicemi. V ploše průčelí je osazen velký hranolový arkýř.

V původním domě na rohu náměstí bývala do roku 1521 apatyka (lékárna). V tomto roce pak dům zakoupil knih-tiskař Hans Pek a po něm drželi stavbu významní plzeňští obchodníci – Pavel Lev, rod Reginovců, Jan Volf, rod Skriboniusů... V roce 1635 se majitelem stal soukeník a kupec Mikuláš Mirobell, který dům koupil za 1 525 kop. Dům před rokem 1693 vyhořel a znovu jej postavil nový majitel Jan Lepert. Na konci 18. století v něm podnikal obchodník Josef Klotz a po něm kupecká rodina Scholzů. Původní dům si zachoval renesanční ráz, byl jednopatrový se šesti okny do náměstí a dvěma barokizovanými štíty zřejmě z roku 1693. V roce 1908 byl ale zbourán a na jeho místě byla postavena Františkem Kotkem v novobarokním stylu nová nárožní budova. Před rokem 1989 tu byla prodejna sportovních potřeb, která na přelomu šedesátých a sedmdesátých let vystřídala pánskou módu, prádlo i klobouky.

Č. 7, č. p. 95, Bezděkovský dům

Dům býval kdysi jedním ze stavebně nejcennějších ve městě. Postaven byl zřejmě v roce 1537 Zygmuntem Staškem z Dubnice. Měl tři páry sdružených oken a byl zakončen dvěma vysokými trojúhelníkovými štíty, cenný byl i renesanční portál. V roce 1592 dům získal směnou slavný plzeňský kronikář a radní písař Šimon Plachý z Třebnice.

Po roce 1690 stavba vyhořela a byla znovu postavena v roce 1696. V roce 1745 se do města přistěhoval a v tomto domě na náměstí našel nový domov hodinář Jan Gabler, který začal zásobovat movité měšťany do té doby neobvyklým zbožím – kapesními hodinkami. Po roce 1810 v domě sloužila dílna voskařská a svíčkařská, v roce 1848 tady byl vybudován sklad střížního zboží a před zbouráním zde sídlil uzenář-

ský podnik. Dům získal jméno po Hynkovi Bezděkovi, který se stal majitelem v roce 1856. Cenná stavba byla zbořena v roce 1906.

Na místě původního Bezděkovského domu s gotickým průčelím byl v letech 1906–1907 postaven Františkem

Kotkem čtyřpodlažní dům s hlavním průčelím podle návrhu Kamila Hilberta ve stylu secese, ale inspirovaný gotickými prvky. Mezi okny prvního patra jsou plastické figurální motivy symbolizující šetrnost starší generace. U nohou muže s pokladnicí je v reliéfu zachycen původní gotický dům z doby po roce 1537. Autorem plastik je sochař Stanislav Sucharda.

Od šedesátých let 20. století sloužila v přízemí velká prodejna prádla, klobouků a oděvů nadměrných velikostí i pionýrských krojů. Od sedmdesátých let se zde střídají různé lahůdkářské a kavárenské podniky.

což vyvolávalo velké spory. V roce 1712 koupil poustku kameník Ferdinand Šifer a o rok později provedl přestavbu v barokním stylu. Na portálu, který byl bohužel v roce 1863 zničen, nesly kládí postavy dvou mouřenínů. V roce 1778 stavbu koupil Antonín Tuschner z významné soukenické rodiny. Podobně jako řada dalších měšťanů investoval své prostředky do půdy, se svými deseti hektary polí, luk a zahrad však byl v roce 1778 až v šesté desítce plzeňských pozemkových vlastníků. V roce 1802 byl v přízemí vlevo vojenský kvartýr (až do výstavby kasáren plzeňského pěšího pluku ve dvacátých letech 19. století měla řada měšťanů povinnost vydržovat na bytě několik vojáků), vlevo dva pokoje, kuchyň a stáj. Na dvoře stál postřiháčský lis, barvírna se dvěma kotli, kuchyňka, studna a zahrádka s altánem. V prvním poschodí byla velká soukenická dílna, pokoj, dva kvelby a dvě klenuté kuchyně. V roce 1837 patřil k domu kus cvingru a na něm stál bečvářský byt. Roku 1848 měl v přízemí domu pekárnu Matěj Jireček. V roce 1862 získala dům Ema Pytlíková z významné plzeňské sladovnické rodiny a od sousedního domu č. p. 187 přikoupila kus dvora. Následujícího roku 1863 přestavěl podnikatel Pytlík celý dům na velkou sladovnu, jejíž prostory se zčásti dochovaly dodnes. Fungovala zde hospoda U Tušnerů, kde se pořádaly maškarní taneční zábavy.

Č. 34, č. p. 315

Tento dům je popsán v části věnované sadům Pětatřicátníků (s. 310).

Jeden z domů v Malé ulici, který se do současnosti nedochoval

Malá ulice se tak vždy jmenovala a vždy taková i byla – nejužší z plzeňských ulic, vlastně spíš ulička spojující prostor u dominikánského kláštera a u Malické brány. Domy zde nevynikaly zvláštní výstavností. I zde však bydleli měšťané s právem várečným. Svého času tu z jednoho domu zůstala právě jen ta právovárečná vrata – hrubý gotický portál, který plnil úlohu jakési akcie a říkalo se o něm, že to jsou nejdražší vrata ve městě. Dnes je Malá ulice v jistém smyslu ještě menší než dříve – v druhé polovině 20. století řada domů zanikla a místo nich jsou zde dnes jenom ohrazené parkovací plochy.

Č. 1, č. p. 35

Tento dům je popsán v části věnované Rooseveltově ulici (s. 217).

Č. 3, č. p. 362

Západní stranu dvora při č. p. 35 uzavírá patrová hospodářská budova obdélného půdorysu, obrácená štítem do Malé ulice. Interiér objektu je vybaven dřevěnou trámovou konstrukcí, ve zdivu se nacházejí kamenná ostění barokního typu. Předpokládá se, že zdivo stavby (podle tradice šlo o sladovnu) pochází ještě z období středověku. Dnes objekt slouží jako sídlo restaurace Stará sladovna.

Č. 7, č. p. 37

Na počátku 16. století dům vlastní „zákonice zákona sv. Dominika“ Uršula, která ho prodala roku 1533 Šimonu Regnovici za 155 kop. Roku 1549 za 60 kop dům koupil kameník Hans Reys a jeho dědici pak stavbu drželi až do třicetileté války. Během té ale zpustl tak, že roku 1648 paumistři prodali zbořeniště Jiříku Pecingrovi za 20 kop. V roce 1721 ale koupil Friedrich Placzer zde stojící dům za 500 zlatých – byl tedy už „dobře vystavěn“. Jeho cena dále rostla, a tak roku 1739 za něj Jan Pamperle v dražbě zaplatil 800 zlatých – v té době byla v domě pekařská pec. V roce 1863 stavbu získal Antonín Loder a nechal ji přestavět.

V roce 1721 ale koupil Friedrich Placzer zde stojící dům za 500 zlatých – byl tedy už „dobře vystavěn“. Jeho cena dále rostla, a tak roku 1739 za něj Jan Pamperle v dražbě zaplatil 800 zlatých – v té době byla v domě pekařská pec. V roce 1863 stavbu získal Antonín Loder a nechal ji přestavět.

Č. 9, č. p. 38

Jen 92 kop zaplatil v roce 1548 za dům kameník Bartoloměj Skok a pravděpodobně jej výrazně vylepšil, neboť roce 1580 jej prodal hokynáři Tomášovi za 135 kop. Roku 1608 ho získal italský kameník Bartoloměj Lak, ale již roku 1612 jej vyměnil s Janem Březinou za dům č. p. 43b. Na konci